

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

BEBKA
Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Gelenekten
Geleceğe
Akan Şehir
BURSA

GEMLİK İLÇE RAPORU

bebka.org.tr

RAPORUN KAPSAMI

Bu rapor, kalkınma göstergelerinin ilçe düzeyinde takibi amacıyla Bursa ili Gemlik ilçesine ilişkin doğal, sosyal ve ekonomik bileşenler yönünden değerlendirmeleri kapsamakta olup; ilçe, il ve bölge düzeyinde yürütülecek araştırma, analiz, strateji ve planlama çalışmalarına bütüncül bir kaynak oluşturması ve Ajans desteklerini yönlendirmesi amacıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda faaliyet gösteren Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

HAKLAR BEYANI

Bu rapor, yalnızca ilgililere genel rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Raporunda yer alan bilgi ve analizler raporun hazırlandığı zaman diliminde doğru ve güvenilir olduğuna inanılan kaynaklar ve bilgiler kullanılarak, yararlanıcıları yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı olarak yazılmıştır. Raporundaki bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanılması sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak karar veren şahıs ve kurumlara aittir. Bu rapordaki bilgilere dayanarak bir eylemde bulunan, eylemde bulunmayan veya karar alan kimselere karşı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'na aittir. Raporunda yer alan görseller ile bilgiler telif hakkına tabi olabileceğinden, her ne koşulda olursa olsun, bu rapor hizmet gördüğü çerçevenin dışında kullanılamaz. Bu nedenle; Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı'nın yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ	6
2. GİRİŞ.....	7
3. TARİH.....	7
4. İDARİ YAPI.....	8
5. DOĞAL YAPI.....	9
5.1. İklim.....	9
5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı.....	9
5.2.1. Bitki Örtüsü	9
5.2.2. Arazi Kullanımı.....	9
5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları.....	9
5.3.1. Jeotermal Kaynaklar	9
5.3.2. Maden Rezervleri.....	9
6. SOSYAL YAPI	10
6.1. Nüfus ve Demografik Yapı	10
6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	11
6.3. Eğitim	11
6.4. Sağlık	13
7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI.....	13
8. ALTYAPI.....	14
8.1. Elektrik.....	14
8.2. Doğalgaz	14
9. EKONOMİK YAPI	14
9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı	15
9.2. Tarım ve Hayvancılık	16
9.3. Sanayi	19
9.3.1. Gemlik Özel Endüstri Bölgesi	19
10. GZFT ANALİZİ	20
11. SONUÇ.....	20

ŞEKİLLER

Şekil 1. Gemlik İlçesinin İl İçindeki Konumu	7
Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri.....	8
Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Gemlik İlçesi Alan Kullanımı Verileri	9
Şekil 4. Gemlik İlçesi Nüfus Piramidi (2021)	11
Şekil 5. Gemlik İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)	14
Şekil 6. Gemlik İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018).....	14
Şekil 7. Gemlik İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)	15
Şekil 8. Gemlik İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020).....	16
Şekil 9. Gemlik'te İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020).....	19

TABLolar

Tablo 1. Gemlik İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2016-2020)	10
Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması.....	11
Tablo 3. Gemlik İlçesi Eğitim İstatistikleri	12
Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)	13
Tablo 5. Gemlik İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (DeKar).....	17
Tablo 6. Gemlik İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri(Ton) ...	17
Tablo 7. Gemlik İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021)	17
Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)	18
Tablo 9. Gemlik İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)	18
Tablo 10. Gemlik İlçesi Tarımsal Veriler (2019)	18
Tablo 11. Gemlik İlçesi Arıcılık Verileri (2021)	18
Tablo 12. Gemlik İpekböcekçiliği Verileri (2021)	19

KISALTMALAR

BAĞ-KUR: Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu

ÇKS: Çiftçi Kayıt Sistemi

SE-GE: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YER-SİS: Türkiye'de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırması

GZFT: Güçlü ve Zayıf Yönler, Fırsat ve Tehditler

İLÇENİN KÜNYESİ

İlçe Adı	Gemlik
İl Merkezine Uzaklık	35 km.
Yüzölçümü	413 km ²
Bitki Örtüsü	Orman, makilik ve zeytinlikler
Nüfus Sayısı (2021)	120.245
Çalışma Çağındaki Nüfus Oranı (2021)	%69,27
Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)	2. kademe
İlçede Üretimde Bulunan Sektörler	İmalat sanayi ve tarım
İlçede Öne Çıkan Sektör	Kimya, kara taşıtları
İlçede Öne Çıkan Tarım Ürünü	Zeytin
Organize Sanayi Bölgesi	Gemlik Özel Endüstri Bölgesi/ Serbest Bölge
Küçük Sanayi Sitesi	-
İlçede Öne Çıkan Turizm Türü	Doğa
Somut Kültürel Miras	Umurbey, Gemlik sahili, Haydariye Şelalesi, Kumla, Kurşunlu, Karacaali ve Narlı Sahilleri
Somut Olmayan Kültürel Miras	Zeytin ve zeytinyağı kültürü, hamam kültürü, hıdırellez, yağmur duası, kahve kültürü
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	3102
Doğalgaz Altyapısı	Var
Jeotermal Kaynak	Gemlik Terme bölgesi
Maden Rezervleri	Mermer, Manganez, Jips, Kireçtaşı

Not: Raporda kullanılan veriler ve yayınlandığı yıllar baz alınarak hazırlanmıştır.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Gemlik ilçesi, güneyinde Osmangazi, Yıldırım ve Kestel, güneybatısında Mudanya, doğusunda Yenişehir ve Orhangazi ilçeleri ile kuzeyinde de Yalova ili ile çevrelenmiştir. İlçe toplam 164 bin hektar alana sahip olup, arazi kullanımını ağırlıklı olarak orman ve yarı doğal alanlar (%57) ile tarımsal alanlar (%39) oluşturmaktadır.

Nüfusu düzenli olarak artmakta olan ilçenin nüfusu 2022 yılı için 120.245 kişi olarak tespit edilmiştir. Buna ek olarak çalışma yaşında ki nüfus (15-64) %69,27'dir. Bu çerçevede insan kaynağı olarak güçlü bir ilçe olduğu değerlendirilmiştir.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından Türkiye'deki ilçeler içerisinde 171'inci, Bursa'daki 17 ilçe içinde ise 7. sıradadır. İlçe 0,743 puan ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 2. kademede yer almıştır.

İlçede mermer, manganez, jips ve kireçtaşı yatakları bulunmakta ve işletilmektedir. Ayrıca diyabazın dünya da çıkarıldığı iki bölgeden birisidir. Terme bölgesinde yer alan jeotermal kaynak kısıtlı olmakla birlikte kaplıca işletmesinde kullanılmaktadır.

İlçenin turizmi doğa ve deniz turizmi üzerine yoğunlaşmıştır. Kumla, Kurşunlu, Karacaali ve Narlı Sahilleri Bursa ve çevre illerden deniz turizmi için tercih edilebilen yerlerdir. Turizm belgeli konaklama tesisi sayısı 3, belediye belgeli konaklama tesisi 16 olmakla birlikte doluluk oranlarının %41,92 ve konaklama süresinin ortalama 2,08 gün olarak düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

İlçenin en önemli ekonomik faaliyeti ise tarım ve gıda sanayidir. Özellikle sofralık zeytin ve zeytinyağı konusunda marka değeri olan ilçede yıllık zeytin üretimi 37 bin tonun üzerindedir (TR payı %6,68). Bununla beraber Rıfat Minare Koll. Şti' nin konserve fabrikası ile birlikte sebze üretimi de artmıştır.

İlçe'nin önemli bir liman kenti olması nedeniyle özellikle ülkemizin en önemli demir çelik fabrikalarına ve makine-kimya sanayi firmalarına ev sahipliği yapmaktadır. 2019 yılında Gemlik Gübre firmasına ait 76,4 hektarlık alan özel endüstri bölgesi olarak ilan edilmiştir.

Gemlik limanının yanında bulunan serbest bölge önemli sanayi kuruluşlarına ev sahipliği yapmaktadır. Buna ek olarak Togg üretim tesislerinin de Gemlik ilçesinde kurulması ile birlikte tarım ve ticaret kenti olan Gemlik ilçesinde sanayi daha önemli bir konuma gelmiştir. Önümüzdeki dönemde Togg sayesinde doğrudan ve dolaylı ilişkili birçok üretim tesisinin bu bölgede yer alacağı tahmin edilmektedir.

2. GİRİŞ

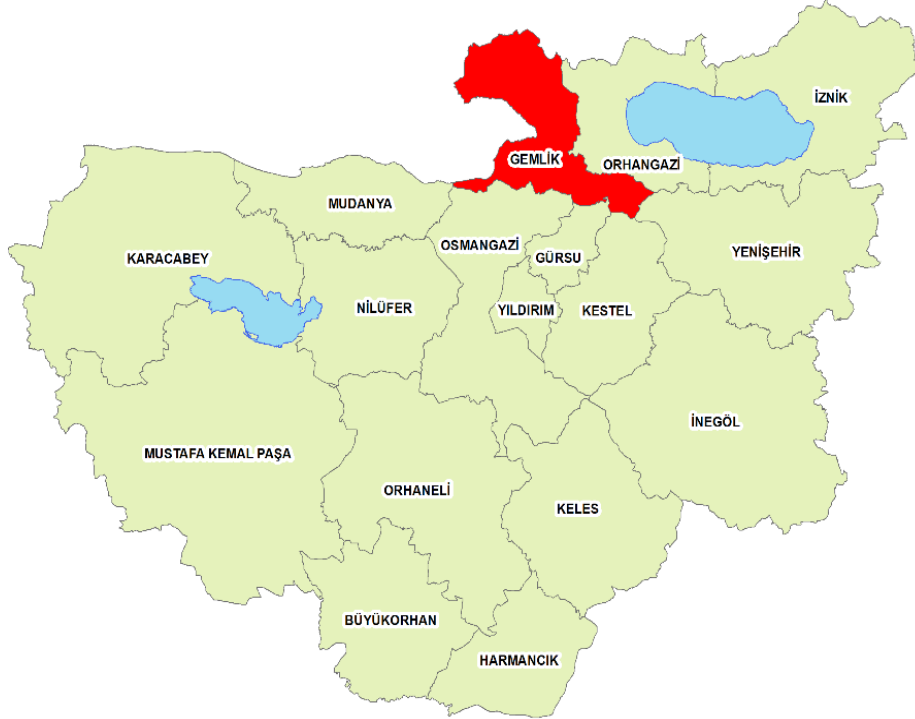
Gemlik ilçesi, şehir merkezine 32 km uzaklıktadır, Marmara denizinin kıyısında olan ilçe sakinliği ile öne çıkan Gemlik körfezinde kurulmuştur.

İl Merkezine Uzaklık: 32 km.

Yüzölçümü: 413 km²

İlçenin kuzeyinde Yalova ili yer alırken Güneyde Osmangazi, Yıldırım ve Kestel ile Mudanya, doğu tarafında ise Yenişehir ve Orhangazi ilçeleri çevrelenmiştir. İlçenin arazisi Gemlik Körfezini oluşturan dağlar ile deniz arasında kalan bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgede çok sayıda ova bulunmaktadır. Engürücük ve Gemlik ovaları öne çıkan büyük ovalardır. İlçe merkezi Gemlik ovasının batı ucunda kurulmuştur. İlçenin en yüksek noktası, Katırlı Dağları üzerindeki Üçkaya Tepesidir. Gemlik, akarsu ve göller açısından zengin bir yer değildir. İlçe su kaynakları açısından çok zengin olmasa da Karsak çayı ve Koca dere gibi akarsular bu ovaları besleyerek körfeze dökülürler ve ilçenin sulama ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Şekil 1. Gemlik İlçesinin İl İçindeki Konumu

3. TARİH

Gemlik şehri Bursa bölgesinde kurulan Bithynia Devleti'nden çok önce Cius adıyla M.Ö. 12. yüzyılda kurulmuştur. Bölgede kurulan en eski yerleşim yeri olarak bilinmektedir. Bithynia Devleti kuruluncaya kadar farklı devletlerin kolonisi olarak varlığını sürdürmüştür. Gemlik şehri tarihi boyunca Lidyalılar, Persler, İyonlar, Makedonlar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar

ve Haçlı orduları tarafından istila edilmiş ve en son Selçuklu ve Osmanlılar tarafından Türk şehri haline getirilmiştir.

Bu anlamda şehrin tarihi çok farklı kültürleri içerisinde barındırmaktadır. İznik gibi tarihi öneme sahip bir şehrin yakınında olması ve liman kenti olması cazibesini artırdığı için işgaller dışında da farklı kültürlerden etkilenmiştir.

Selçuklu döneminde donanma için gemiler bu şehirde yapıldığı için "gemilerin yaşaştığı ve üretildiği yer" anlamına gelen Gemilik adını almış bu isim zaman içerisinde Gemlik olarak yerleşmiştir.

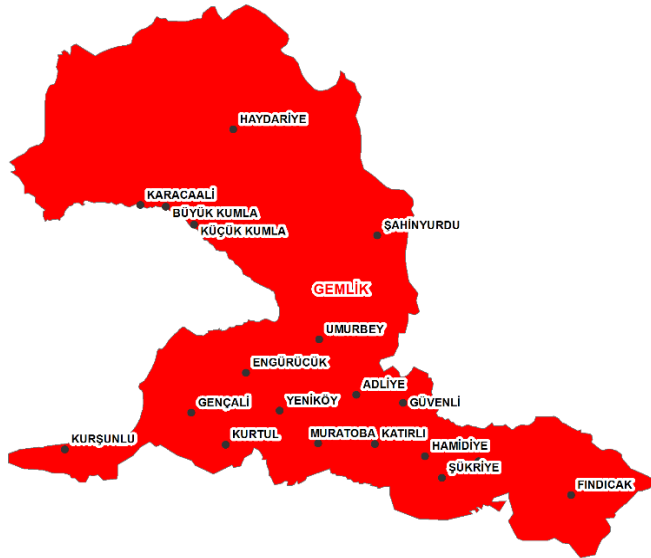
Osmanlı döneminde Bursa' da bulunan Yıldırım Külliyesi'ne vakfedilmiş bir kasaba olan Gemlik, 1856 yılında Bursa karayolunun yapılmasından sonra canlanmış ve tekrar önem kazanmıştır. Bu dönemde belediye hüviyeti kazanmıştır.

I. Dünya Savaşı sonrasında işgale uğrayan Gemlik 11 eylülde Halit Paşa emrindeki Kocaeli Grubu tarafından işgalden kurtarılmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra mübadeleye tabi tutulan Gemlik ilçesinde yaşayan Hristiyan nüfus ayrılmış ve Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar şehre gelmiştir.

4. İDARİ YAPI

İlçe merkezine bağlı; 35 mahalleden oluşmaktadır. 1995 yılı öncesine kadar Gemlik ilçesine bağlı bucak merkezi belde olan Armutlu ile Fıstıklı, Kapaklı, Mecidiye, Selimiye ve Hayriye köyleri bu yıldan sonra Yalova'ya bağlanmıştır. 35 mahallesi vardır.

Şekil 2. İlçede Yer Alan Yerleşim Merkezleri

5. DOĞAL YAPI

5.1. İklim

Bursa'nın Gemlik ilçesinde genellikle Akdeniz iklimi hüküm sürüyorsa da Karadeniz iklimine geçiş sahası manzarası gösterir. Sıcaklık +42,6°C ile -25,7°C arasında seyrederek. Yağış ise, 456,2 mm ile 1217,4 mm arasındadır. Yılın ortalama 113 günü yağışlı geçer. İklim koşulları ve hava kalitesi nedeniyle dışarıdan fazlaca göç almıştır.

5.2. Bitki Örtüsü ve Arazi Kullanımı

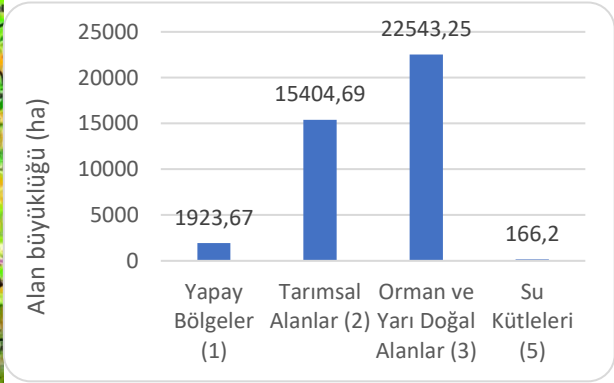
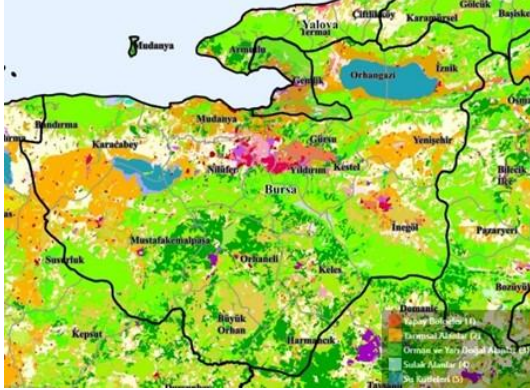
5.2.1. Bitki Örtüsü

İlçenin bitki örtüsü genel olarak maki, orman ve zeytinliklerden meydana gelir. Dağlarla kıyı arasında sıkışmış çok sayıda ova bulunmaktadır.

5.2.2. Arazi Kullanımı

İlçenin alan kullanım verileri incelendiğinde büyük bir bölümünün tarımsal alan (%38) ile orman ve yarı doğal alanlardan (%57) oluştuğu görülmektedir.

Şekil 3. Corine 2018 Bursa İli Gemlik İlçesi Alan Kullanımı Verileri (hektar)

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı (2020)

5.3. Enerji ve Yeraltı Kaynakları

5.3.1. Jeotermal Kaynaklar

İlçede özellikle Terme bölgesinde kısıtlı jeotermal su kaynağı bulunmakta olup çıkan sular kaplıcada kullanılabilir.

JEOTERMAL ALAN ADI	SICAK SU DOĞAL ÇIKIŞ ADI	Sıcaklık C ⁰	Debi (lt/sn.)	KULLANIM ALANI
GEMLİK-TERME	Terme	36	0,5	Kaplıcada ve kaplıca tesisinin ısıtılmasında

5.3.2. Maden Rezervleri

MERMER (Mr)

- Maden Yatağı: Gemlik-Gemlik Diyarbazı
- Kalite: Koyu yeşil renkli olup plajioloklas, ojit ve ilmenit kristallerinden oluşmuştur. Sertliği 5, yoğunluğu 2,93 g/cm³, porozitesi %0,373
- Rezerv: 400.000 m³ jeolojik rezerv.

MANGANEZ (Mn)

- Maden Yatağı: Gemlik (Armutlu)
- Tenör: % 18-54 Mn
- Rezerv: Geçmiş yıllarda bir kısmı işletilmiş olan yataklarda halen 70 ton görünür, 6000 ton muhtemel, 150 ton mümkün rezerv vardır.

JİPS (Jips)

- Maden Yatağı: Gemlik (Adliye, Hamidiye Köyleri)
- Kalite: -
- Rezerv: 1.000 ton muhtemel rezerv.

KİREÇTAŞI (Kçt)

- Maden Yatağı: Gemlik (Gübre Fabrikaları)
- Tenör: % 95-99 CaCO₃
- Rezerv: Gemlik sahasında 156.000.000 ton muhtemel kireçtaşı rezervi

6. SOSYAL YAPI

6.1. Nüfus ve Demografik Yapı

Gemlik'te 2021 yılı sonu itibariyle 118.037 kişi yaşamaktadır. Nüfusun %49,18'ini kadın nüfus, %50,72'sini erkek nüfus oluşturmaktadır.

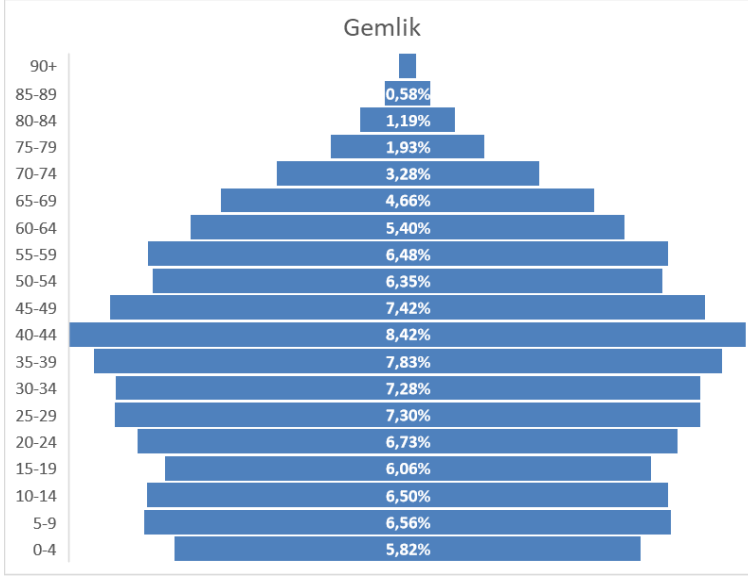
Tablo 1. Gemlik İlçesinin Son Beş Yıldaki Cinsiyet Bazındaki Nüfus Sayıları (2016-2020)

Yıl Cinsiyet	2017	2018	2019	2020	2021
Erkek	55.263	56.295	57.427	58.074	59.987
Kadın	54.231	55.193	56.066	57.330	58.050
Toplam	109.494	111.488	113.493	115.404	118.037

Kaynak: TÜİK

Gemlik ilçesi nüfus piramidi incelendiğinde, ilçede %8,42 oranı ile 40-44 yaş arası nüfusun ilk sırada, %7,83 oranı ile 35-39 yaş arası nüfusun ikinci sırada ve %7,42 oranı ile 45-49 yaş arası nüfusun üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Buna göre ilçede orta yaşlı ve çalışma çağındaki nüfusun yoğunlaştığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. Gemlik İlçesi Nüfus Piramidi (2021)

Kaynak: TÜİK

6.2. Gelişmişlik Düzeyi (SE-GE)

Gemlik ilçesi Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında (SE-GE) sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından Türkiye'deki ilçeler içerisinde 171'inci, Bursa'daki 17 ilçe içinde ise 7. sıradadır. İlçe 0,743 puan ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 2. kademe de yer almıştır.

Tablo 2. Sosyoekonomik Gelişmişlik (SE-GE) Sıralaması

İlçe Adı	Genel Sıralama	İl İçindeki Sıralama	Skor	Kademe
Gemlik	171	7	0,743	2

Kaynak: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2022)

6.3. Eğitim

Gemlik ilçesinde 2016-2020 yılları arasında okul öncesi eğitimi veren özel okullarda, resmi ilkokullarda, özel liselerde ve resmi liselerinde artış olmuştur. Bununla birlikte okul öncesi eğitimde özel okullardaki öğrenci sayıları düşerken resmî kurumlardaki öğrenci sayısı artmıştır. Diğer öğrenim seviyelerinin tamamında hem özel hem de resmi okullarda öğrenci sayıları artmıştır. Söz konusu artış son 5 yılda ilçe nüfusunun sürekli artmış olması ile ilgili yorumlanabilir.

Tablo 3. Gemlik İlçesi Eğitim İstatistikleri

Okul Türü		KREŞ & G. Bakım Evi		OKUL ÖNCESİ		İLKOKUL		ORTAOKUL		LİSE GENEL		LİSE MESLEK	
Veri Türü	Yıl	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi
Okul Sayısı	2016	1	1	6	1	1	15	1	18	2	3	2	7
	2020	2	1	10	1	2	16	4	16	9	3	1	8
Öğrenci Sayısı	2016	96	38	182	1168	90	5272	136	4008	206	2081	230	3098
	2020	34	0	94	1494	373	5712	444	5252	464	2434	0	3037
Öğretmen Sayısı	2016	0	0	18	13	0	289	16	270	29	131	28	326
	2020	8	14	18	8	33	304	54	305	141	128	20	307
Derslik Sayısı	2016	5	3	24	6	15	321	10	152	5	85	12	167
	2020	5	3	33	6	32	334	37	155	70	74	6	180

Kaynak: Bursa İl Millî Eğitim Müdürlüğü (2020)

- İlköğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)¹ : 16,62
- Ortaöğretimde derslik başına öğrenci sayısı (2020)² : 22,28
- İlköğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 18,05
- Ortaöğretimde öğretmen başına öğrenci sayısı (2020) : 12,18
- Okuryazarlık Oranı (2021) : %98,26

İlk ve orta öğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı sırası ile 16,62 ve 22,28 olup oldukça makul seviyededir. Okur yazarlık oranı %98,26 ile il ortalamasının üstündedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda Türkiye'deki ilçeler arasındaki hizmet ağlarını inceleyen ve analiz eden YER-SİS çalışması (2020) neticesinde ortaöğretim eğitimi için Gemlik'i tercih edenlerin sırasıyla en çok Bursa merkez Orhangazi ve Armutlu'dan geldiği, Gemlik'ten ortaöğretim için en çok seyahat edilen ilçelerin ise Bursa Merkez, Mudanya ve Orhangazi olduğu tespit edilmiştir.³

Gemlik ilçesinde Uludağ Üniversitesine bağlı bir adet meslek yüksek okulu bulunmaktadır. Gemlik Asım Kocabıyık Meslek Yüksekokulunda 8 adet bölüm ve 1.057 öğrenci bulunmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmüş YER-SİS çalışması (2020) neticesinde yükseköğretim eğitimi için Gemlik'ten seyahat edenlerin sırasıyla en çok İstanbul, Bursa (Merkez) ve Ankara'yı tercih ettiği görülmektedir⁴

¹ İlköğretim için ilkokul ve ortaokul değerleri toplanarak hesaplanmıştır

² Ortaöğretim için lise ve meslek lisesi değerleri toplanarak hesaplanmıştır.

³ <https://yersis.gov.tr>

⁴ <https://yersis.gov.tr>

Tablo 4. Yükseköğretim Bölüm ve Öğrenci Sayısı Verileri (2020-2021)

Üniversite Adı	Bölüm Adı	Öğrenci Sayısı
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Bahçe Tarımı	106
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Bilgisayar Programcılığı	151
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Deniz ve Liman İşletme	1
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Deniz ve Liman İşletmeciliği	173
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Dış Ticaret	178
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Gıda Teknolojisi	117
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Harita ve Kadastro	172
B.U.Ü. Gemlik Asım Kocabıyık MYO	Makine	159
	TOPLAM	1057

Kaynak: YÖK (2020-2021)

6.4. Sağlık

Gemlik’de 1 devlet hastanesi olup özel hastane bulunmamaktadır⁵

- Toplam Hastane Sayısı (2020) : 1
- Hastane yatak sayısı (yoğun bakım dahil) (2020) : 260
- Bin kişiye düşen yatak sayısı (2020) : 2,46
- Yoğun bakım yatak sayısı (2020) : 27
- Bin kişiye düşen yoğun bakım yatak sayısı (2020) : 0,25
- Toplam hekim sayısı (2020) : 64

YER-SİS çalışmasında (2020) yer verilen ağ analizine göre sağlık hizmetlerine ulaşabilmek için Gemlik dışından gelenlerin ağırlıklı olarak Orhangazi ve Armutlu’ dan geldiği, Gemlik’ten sağlık hizmeti için seyahat edenlerin ise ağırlıklı olarak Bursa ve İstanbul illerini tercih ettikleri görülmektedir⁶.

7. TURİZM ve KÜLTÜREL YAPI

İlçede Öne Çıkan Turizm Türü: Doğa turizmi.

Destinasyonlar/Kültür ve Turizm Varlıkları: Umurbey, Gemlik Sahili, Haydariye Şelalesi, Kumla, Kurşunlu, Karacaali ve Narlı Sahilleri

Somut Olmayan Kültürel Miras: Zeytin ve Zeytinyağı Kültürü, Hamam Kültürü, Hıdırellez, Yağmur Duası, Kahve Kültürü.

- İlçe Bazında Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 3
- İlçe Bazında Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı (2021) : 16
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Doluluk Oranı, 2021) : %41,92
- İlçe Bazında Konaklama Verileri (Ortalama Kalış Süresi, 2021) : 2,08

⁵ Temel Sağlık İstatistikleri Modülü TSİM)

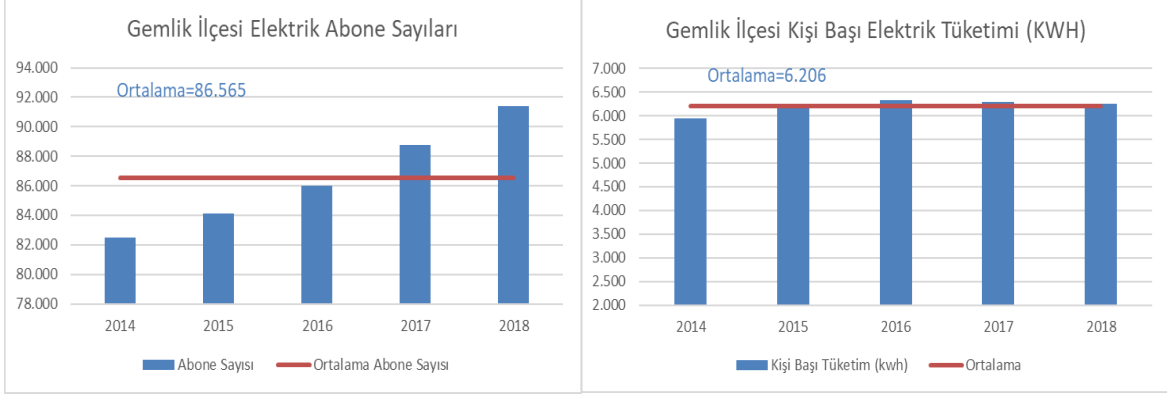
⁶ <https://yersis.gov.tr>

8. ALTYAPI

8.1. Elektrik

Gemlik ilçesine ait 2014-2018 yılları arası elektrik kullanımları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5. Gemlik İlçesi Elektrik Kullanımı (2014-2018)

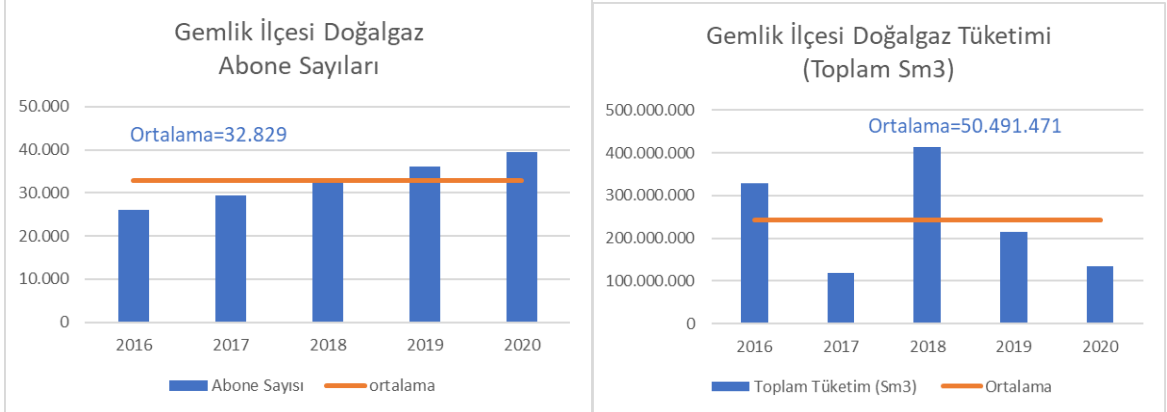

Kaynak: Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş.

8.2. Doğalgaz

Gemlik ilçesine ait 2016-2020 yılları arası doğalgaz kullanımları ve abone sayıları aşağıda yer almaktadır. Son yıllarda abone sayısının arttığı ve yıllık tüketim miktarının ise dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir.

Şekil 6. Gemlik İlçesi Doğalgaz Kullanımı (2014-2018)

Kaynak: Bursagaz A.Ş.

9. EKONOMİK YAPI

İlçe nüfusunun yaklaşık %80'i ticaret ile meşgul olmaktadır. İlçede yetiştirilen önemli ürünlerden bir tanesi olan zeytin nedeniyle zeytin yağı ve sabun ticareti de gelişmiştir. Sofralık zeytin konusunda Türkiye'nin en önde gelen ilçesidir. Bunun yanında ilçede elma, armut ve şeftali yetiştirilmektedir. Rifat Minare Koll. Şti. ülkemizin ilk konserve tesisi olarak Gemlik ilçesinde kurulmuştur. Bu kurum ilçede konservecililiği ve bağlantılı olarak sebze yetiştiriciliğini de artırmıştır. Fasulye, salatalık, domates, enginar, bezelye, biber gibi sebzelerin üretimi bulunmaktadır.

İlçe körfezde yer aldığı için balıkçılık önemli bir ekonomik faaliyet olarak devam etmektedir. Son yıllarda tavukçuluk da ön plana çıktığı görülmektedir. Bunların yanında köylerde hayvancılık en önemli ekonomik faaliyetler arasındadır.

Bu noktada Gemlik zeytinine özellikle değinilmesi gerektiği düşünülmektedir. Zeytinin marka değeri ülke içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. İlçede hem üretim hem de işleme tesisleri büyük yer tutmaktadır.

Sanayi faaliyeti olarak Sümerbank tarafından 1937 yılında kurulmuş olan ipek fabrikası önemli bir sanayi kuruluşu olarak Gemlik'in gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bunun yanında halen faaliyette olan Borusan, Çimtaş, Borçelik, MKS gibi metal sanayi firmaları Gemlik sanayisinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

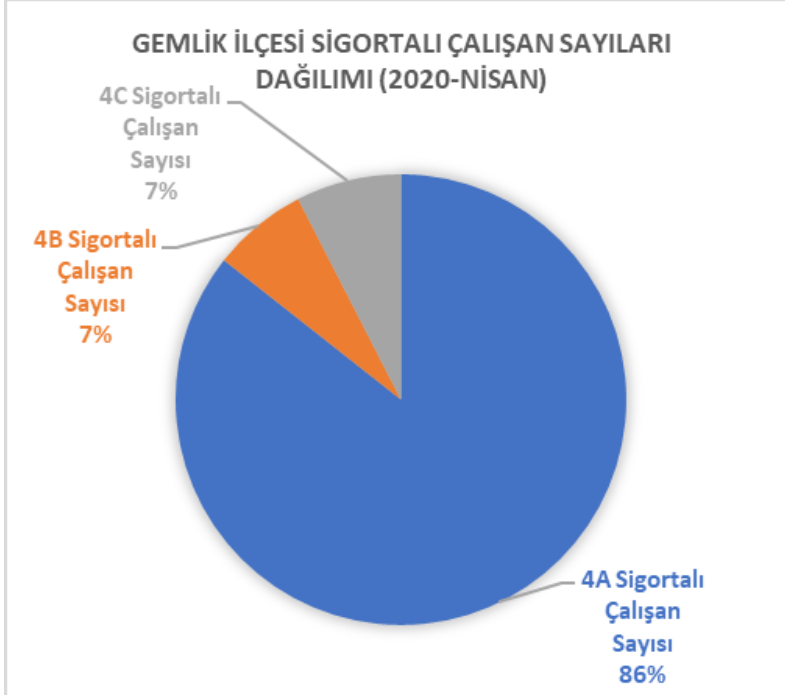
Gemlik ilçesi, dünyada diyabazın çıkarıldığı iki bölgeden birisidir. Ayrıca damarlı mermer ve alçı taşı da Gemlik yer altı kaynaklarından ekonomik değeri olanlardır.

Gemlik ilçesinde bulunan serbest bölge hem Gemlik hem de Bursa ekonomisi için önemli bir yer tutmaktadır. İlçenin ekonomik hareketliliği ve istihdamı için katkısı oldukça yüksektir.

9.1. İşgücü ve Sektörel Dağılımı

Gemlik ilçesine ait işgücü verileri incelendiğinde %86 oranında 4A (SGK) sigortalı çalışan sayısının ilçede yoğun olduğu görülmektedir. %7 oranı ile 4B (BAĞ-KUR) sigortalı çalışanlar ikinci sırada yer alırken, ilçede 4C (Kamu) sigortalı çalışan sayısı oranı ise %7'dir.

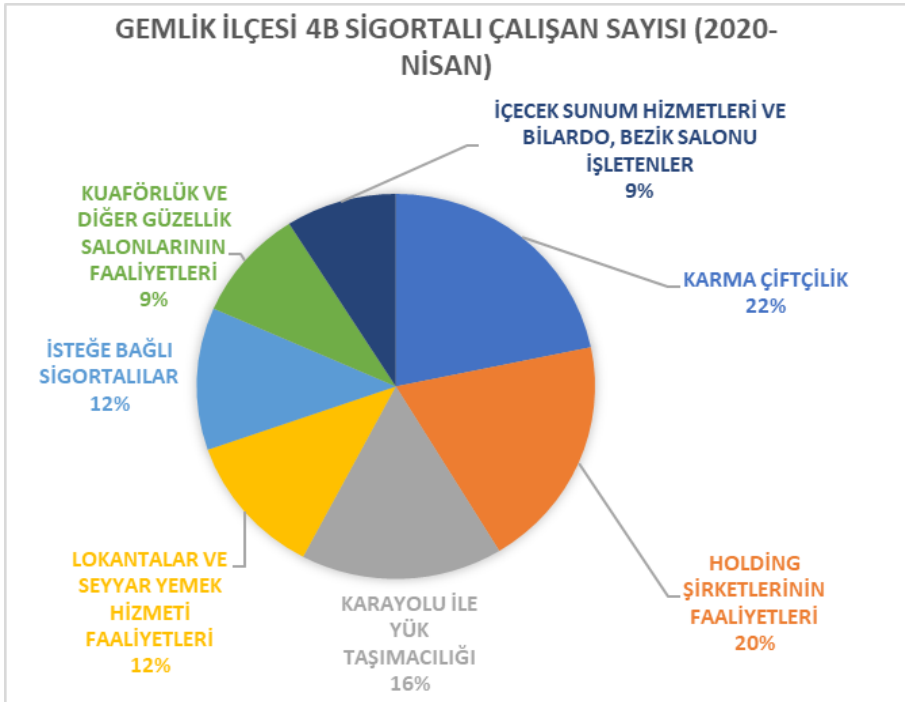
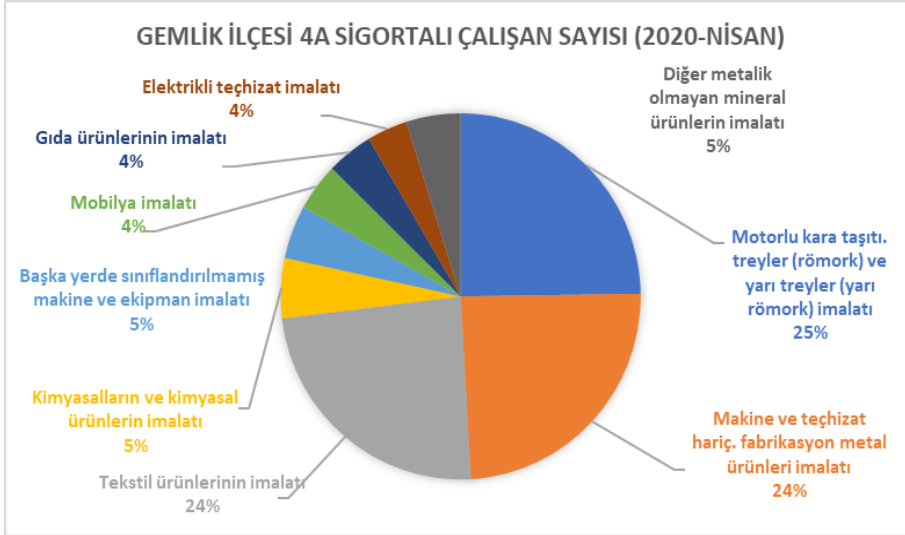
Şekil 7. Gemlik İlçesi Sigortalı Çalışan Sayıları Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

4A sigortalı çalışanlar arasında %25 ile motorlu kara taşıtı, treyler imalatı, %24 oranı ile tekstil ürünlerinin imalatı ve makine hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı öne çıkarken, 4B sigortalı çalışanlar arasında %22 ile karma çiftçilik ve %20 ile holding şirketlerinin faaliyetleri öne çıkmaktadır.

Şekil 8. Gemlik İlçesi Sigortalı Çalışanların Sektörlere Göre Dağılımı (2020)

Kaynak: SGK Bursa İl Müdürlüğü

9.2. Tarım ve Hayvancılık

Tarım alanlarının yıllar içerisindeki değişimi incelendiğinde ise "Meyve, İçecek ve Baharat Bitkileri" için kullanılan alanların yıllar itibarıyla arttığı gözlemlenmiştir. "Nadas"a ayrılan, "Sebze Bitkileri" ve "Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünler" için kullanılan alanların ise yıllar itibarıyla azaldığı görülmektedir. İlçede kısıtlı da olsa örtü altı üretim yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Gemlik İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında Tarım Alanları Dağılımı (Dekar)

Ürün Grubu	2017	2018	2019	2020	2021
Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri	83.660	84.534	84.874	85.087	85.218
Nadas	5.615	1.600	1.500	1.844	1.717
Örtü altı Tarım	-	2	2	10	9
Sebze	1.460	341	338	379	305
Süs Bitkileri	-	-	-	-	18
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	13.618	529	574	724	742

Kaynak: TÜİK

İlçede en çok üretilen meyveler sofralık zeytin, ceviz, incir ve kiraz iken sofralık zeytin (%6,68), üretiminde ülke üretiminin önemli bir payına sahiptir. İlçede en çok üretilen sebzeler sofralık domates, karpuz, sofralık hıyar ve taze fasulye iken Türkiye’de yetiştirilen enginarın %0,12’si ilçede üretilmektedir. İlçede üretilen tarla bitkilerinde silajlık mısır, yonca, yulaf ve fiğ öne çıkmaktadır.

Tablo 6. Gemlik İlçesi 2017-2021 Yılları Arasında En Çok Üretilen Tarım Ürünleri(Ton)

Ürün	2017	2018	2019	2020	2021
MEYVELER					
Sofralık Zeytinler	23.995	11.500	15.060	19.818	37.116
Ceviz	75	200	276	636	681
İncir (Yaş)	526	485	306	492	474
Kiraz	304	157	375	325	369
SEBZELER					
Domates Sofralık	720	51	236	304	277
Karpuz	150	150	120	123	90
Hıyar Sofralık	200	25	58	73	76
Fasulye (Taze)	120	5	30	55	57
TAHILLAR VE DİĞER BİTKİSEL ÜRÜNLER					
Yonca Yeşilot	482	294	220	212	241
Yulaf Yeşilot		80	63	155	202
Mısır Slaj	2.700	204	106	245	180
Fiğ Adi Yeşil Ot			13	34	94

Kaynak: TÜİK

Tablo 7. Gemlik İlçesinde Öne Çıkan Ürünlerin Üretim Miktarı ve Türkiye Payları (2021)

Meyve Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Türkiye Üretimindeki Payı
Sofralık Zeytinler	37116	%6,68
Böğürtlen	19	%0,70
Ceviz	681	%0,21
Enginar	48	%0,12
Roka	9	%0,50
Biber Sivri	8	%0,03
Hıyar Sofralık	34	%0,03
Domates Sofralık	37	%0,03

Kaynak: TÜİK

Bursa Büyükşehir Belediyesinin iştiraki olarak faaliyet gösteren ve ildeki tarım faaliyetlerini destekleyen TARIM PEYZAJ A.Ş. tarafından ilçedeki çiftçilere son 2 yılda dağıtılan fidan sayıları Tablo 8’da belirtilmiştir.

Tablo 8. İlçede Dağıtılan Fidan Sayısı (2020-2021)

Ürün	Fidan sayısı
Yaban Mersini	700
Çilek	4.000

Kaynak: Tarım Peyzaj A.Ş.

Bitkisel üretimin ön plana çıktığı ilçede hayvansal üretim anlamında kısıtlı üretim yapılmaktadır.

Tablo 9. Gemlik İlçesi Hayvancılık Veriler (2021)

Hayvan Sayıları	Baş (Adet)	Türkiye'deki Payı
Büyükbaş	2.473	%0,01
Küçükbaş	8.872	%0,02
At	23	%0,03
Katır - Eşek	2	%0,00
Yumurta Tavuğu	13.845	%0,01
Hindi	78	%0,00
Kaz	105	%0,01
Ördek	178	%0,03

Kaynak: TÜİK

Toplam 3.886 çiftçinin faaliyet gösterdiği ilçede 18 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 3 Sulama Kooperatifi ve 1 Üretici Birliği faaliyet göstermektedir.

Tablo 10. Gemlik İlçesi Tarımsal Veriler (2019)

Tarımsal Veriler	Sayı
Toplam Çiftçi Sayısı	3.866
ÇKS'ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı	1.253
ÇKS'ye Kayıtlı Olmayan Çiftçi Sayısı	2.613
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Sayısı	18
Sulama Kooperatifi Sayısı	3
Su Ürünleri Kooperatifi Sayısı	4
Üretici Birlikleri Sayısı	1

Kaynak: Bursa İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlçede yer alan tek üretici birliği “**Gemlik Zeytin Üreticileri Birliği**”dir. İlçede ayrıca İl Ticaret Müdürlüğü yetkisinde üretim ve pazarlama kooperatifi olarak “**S.S. 72 sayılı Gemlik Zeytin Tarım Satış Kooperatifi**” faaliyet göstermektedir.

Tablo 11. Gemlik İlçesi Arıcılık Verileri (2021)

İşletme Sayısı	Eski Tip Kovan Sayısı	Yeni Tip Kovan Sayısı	Toplam Kovan Sayısı	Bal Üretimi (ton)	Türkiye'deki Payı
38	0	3.130	3.130	24	%0,02

Kaynak: TÜİK

İlçede 38 hanede bal üretimi yapılırken toplam 24 ton bal üretilmektedir.

Gemlik'te 1 hanede ipekböcekçiliği yapılmaktadır.

Tablo 12. Gemlik İpekböcekçiliği Verileri (2021)

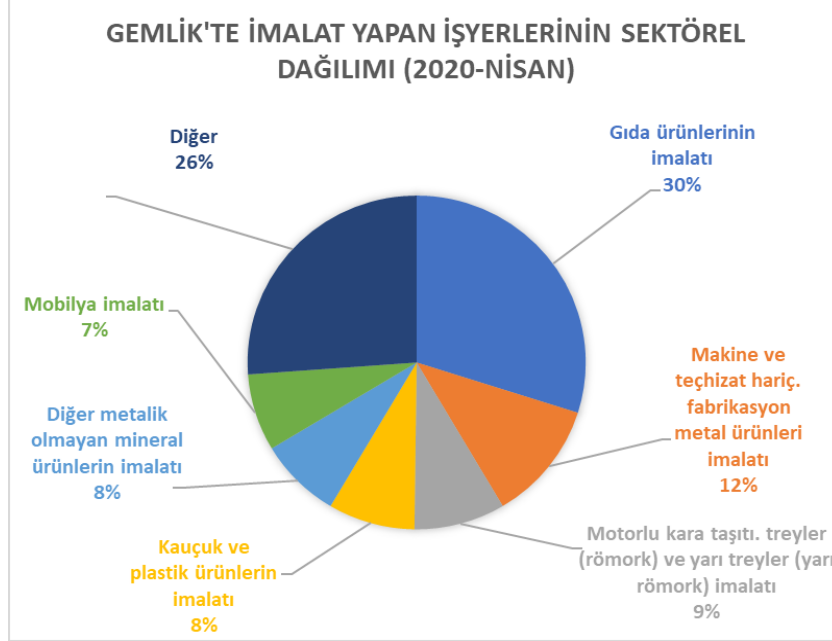
Köy Sayısı	İşletme Sayısı	İpek Böceği (Kutu)
1	1	2

Kaynak: TÜİK

9.3. Sanayi

Gemlik'te imalat sanayi incelendiğinde gıda, makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri ile motorlu kara taşıtı ve treyler sektörleri ön plana çıkmaktadır. İmalat yapan işyeri sayıları incelendiğinde %30 ile gıda ürünlerinin imalatı net bir şekilde öne çıkarken, bu sektörü %12 ile makine ve teçhizat hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı, yine %9 ile motorlu kara taşıtı ve treyler sektörleri imalatı takip etmektedir.

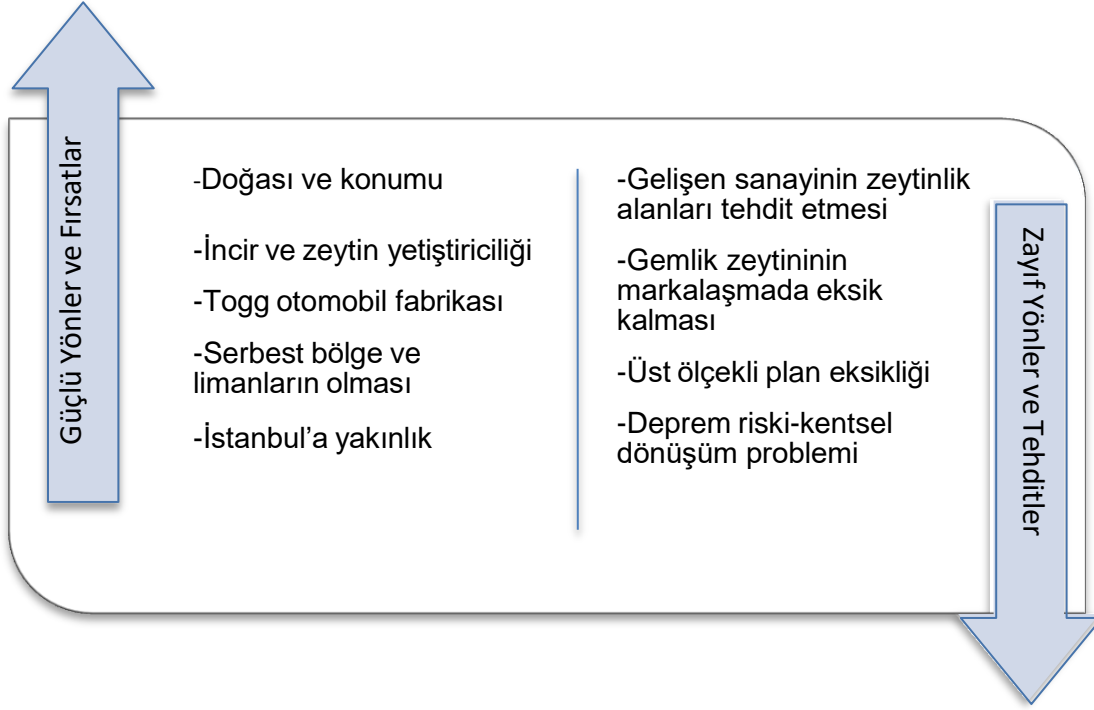
Şekil 9. Gemlik'te İmalat Yapan İşyerlerinin Sektörel Dağılımı (2020)

9.3.1. Gemlik Özel Endüstri Bölgesi

Gemlik ilçesindeki Gübre Sanayi A.Ş 'ye ait alanda Gemlik Özel Endüstri Bölgesi kurulmuştur. 4033 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un Özel Endüstri Bölgelerini düzenleyen 4/Ç maddesi uyarınca yürütülen çalışmalarda yer seçimi etüt çalışmaları hızla tamamlanarak kuruluş kararı 4 Ekim 2019 tarihli ve 30908 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

10. GZFT ANALİZİ

11. SONUÇ

Gemlik İlçesi zeytin ve zeytinyağı üretimi ve Gemlik limanı ile ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Togg üretim tesislerinin de bu bölgede hayata geçirilmiş olması nedeniyle önemli bir üretim merkezi haline de gelmiştir. Gemlik ilçesinin kalkınması ile ilgili olarak önceliklendirilmesi gereken konular Gemlik zeytinin marka değerinin artırılması ve uluslararası piyasada daha değerli bir ürün olarak ihraç edilmesi olabilir. Bunun yanında özellikle Gemlik limanının önemli bir ihracat limanı olması ve Togg üretim tesislerinin bu bölgede kurulması nedeniyle hızlı bir sanayileşme gözlemlenmekte bu da başta zeytinlikler olmak üzere tarım alanlarını tehdit etmektedir. Sanayileşmenin planlı ve yeşil dostu olarak gerçekleştirilmesi de önemli konulardan bir tanesidir.

Mevcut durumda ticaret sanayi odası tarafından teknoloji odaklı karma sanayi kurulması için çalışmalar sürmektedir. Yüksek teknoloji ürünlerin üretilmesine yönelik bir sanayinin bölgeye kazandırılması Togg ile birlikte bölgenin bir teknoloji üssüne dönüşmesi konusunda gerekli bir adım olacaktır.

Sanayi dışında ilçenin tarihi değeri olarak Umurbey' de bulunan eski evlerin restorasyonu ile bir çekim merkezi haline getirilebileceği buna ek olarak turizm okulu ve uygulama oteli kurulmasıyla ve Gemlik ilçesinin turizm açısından da önemli bir merkez haline gelebileceği değerlendirilmektedir.

BEBKA

Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı

Bursa Merkez Ofis

İşiktepe OSB Mahallesi Arıtma Caddesi No:22
16215 Nilüfer/Bursa TÜRKİYE

Tel : 0 224 211 13 27

Faks : 0 224 211 13 29

E-Posta : bebka@bebka.org.tr

KEP Adresi: bebka@hs01.kep.tr

 [@tcbebka](https://twitter.com/tcbebka)

 [/bebka](https://www.linkedin.com/company/bebka)

 [/bebka](https://www.youtube.com/channel/UC...)

 [/tcbebka](https://www.instagram.com/tcbebka)

 [/tcbebka](https://www.facebook.com/tcbebka)

bebka.org.tr